

УДК 656.7

Оксана ТУЛАЙ

ЄДИНИЙ ВНЕСОК НА ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВЕ ДЕРЖАВНЕ СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ: ОСОБЛИВОСТІ, ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРОБЛЕМИ

Проведено аналіз надходжень єдиного внеску до фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування. Окреслено переваги та недоліки єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Сконцентровано увагу на необхідності легалізації фонду оплати праці суб'єктів господарювання як важливого чинника впливу на фінансове забезпечення системи загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Ключові слова: єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, фонди загальнообов'язкового державного соціального страхування, мінімальна заробітна плата, прожитковий мінімум, фонд оплати праці.

Оксана ТУЛАЙ

Єдиний взнос на общеобязательное государственное социальное страхование: особенности, тенденции и проблемы

Проведен анализ поступлений единого взноса в фонды общеобязательного государственного социального страхования. Определены преимущества и недостатки единого взноса на общеобязательное государственное социальное страхование. Сконцентрировано внимание на необходимости легализации фонда оплаты труда субъектов хозяйствования как важного фактора влияния на финансовое обеспечение системы общеобязательного государственного социального страхования.

Ключевые слова: єдиний взнос на общеобязательное государственное социальное страхование, фонды общеобязательного государственного социального страхования, минимальная заработная плата, прожиточный минимум, фонд оплаты труда.

Oksana TULAI

Single contribution to the compulsory state social insurance: features, trends and problems

Introduction. *Social insurance contributes to ensuring the necessary standard of living for the population and a balanced distribution of public goods. In today's conditions of financial, social and political instability, problems of functioning of the system of compulsory state social insurance are actualized. At the same time, the issue of financial support for this system, which is part of a single contribution to the compulsory state social insurance, is of great importance.*

© Оксана Тулай, 2017

Purpose. *The purpose of the article is to find out the features, trends and problematic aspects of the functioning of a single social contribution as a source of the formation of financial resources of the system of compulsory state social insurance.*

Results. *The article deals with the issue of the functioning of a single contribution as a source of the formation of financial resources of the system of compulsory state social insurance. The monitoring of the revenues of the single contribution to the compulsory state social insurance funds is carried out. The advantages and disadvantages of a single contribution to compulsory state social insurance are outlined. The attention is focused on the necessity of legalization of the fund of labor remuneration of economic entities as an important factor of influence on the financial provision of the system of compulsory state social insurance.*

Conclusion. *In general, the principle of paying a single social contribution is practically applicable in all countries of the European Union, so the fact of its introduction brings our state closer to the generally accepted world standards. Taking into account that the income of a single social contribution to the compulsory state social insurance funds depends on the level of wages, it is necessary to strengthen measures to create a system for stimulating the transition of workers from the shadow economy sector to the official one. Indeed, from non-payment of taxes and contributions from shadow incomes, the state loses billions of hryvnias of revenues to the state budget and funds of compulsory state social insurance, and workers remain without adequate social protection and adequate pension provision in the future. All this requires in-depth study and practical solution.*

Keywords: *the single contribution to compulsory state social insurance, funds of compulsory state social insurance, minimum wage, cost of living, wage fund.*

JEL Classification: H220.

Постановка проблеми. Соціальне страхування сприяє забезпеченню необхідного рівня життя населення та збалансованому розподілу суспільних благ. У сучасних умовах фінансової, соціальної та політичної нестабільності актуалізуються проблеми функціонування системи загальнообов'язкового державного соціального страхування. При цьому важливого значення набувають питання фінансового забезпечення цієї системи, складовою якого є єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато наукових досліджень присвячено питанням доцільності впровадження єдиного внеску у систему загальнообов'язкового державного соці-

ального страхування в Україні. Так, Л. Новосельська вважає, що це покращило систему соціального страхування й удосконалило систему контролю і гарантій застрахованих осіб [1, с. 240]. В. Кміть зазначає, що попри позитивні моменти нововведення, найважливішою проблемою, яка виникає між суб'єктами соціального страхування, є розподіл меж фінансової відповідальності [2, с. 206]. М. Карлін та Н. Іванчук наголошують на проблемі тінізації заробітної плати та нелегальної зайнятості, що негативно позначається на величині бази нарахування єдиного внеску [3, с. 94–95]. Водночас, на наш погляд, детального вивчення потребує питання функціонування єдиного соціального внеску в контексті фінансового за-

безпечення системи загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Метою статті є з'ясування особливостей, тенденцій і проблемних аспектів функціонування єдиного соціального внеску як джерела формування фінансових ресурсів системи загальнообов'язкового державного соціального страхування.

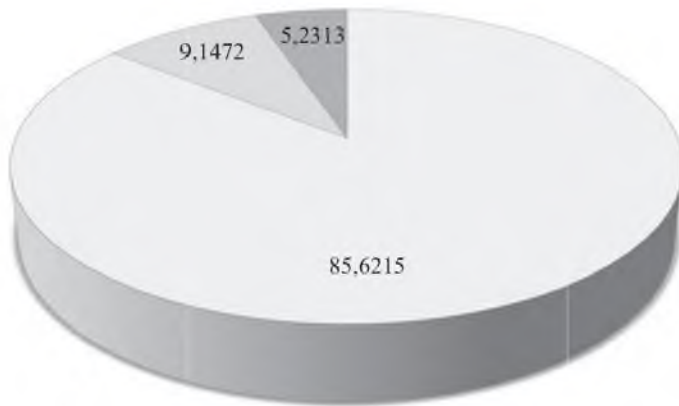
Виклад основного матеріалу дослідження. Основним джерелом фінансових ресурсів системи загальнообов'язкового державного соціального страхування в Україні є консолідований страховий внесок, збір якого здійснюється в обов'язковому порядку та на регулярній основі з метою забезпечення захисту у випадках, передбачених законодавством, прав застрахованих осіб на отримання страхових виплат (послуг) за діючими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування [4].

З моменту запровадження єдиного соціального внеску (з 1 січня 2011 р.) його адміністрування було покладено на Пен-

сійний фонд України. З 1 жовтня 2013 р. ці повноваження перебрало Міністерство доходів і зборів України. У зв'язку з утворенням Державної фіскальної служби України реалізація державної політики з адміністрування єдиного внеску, а також боротьби з правопорушеннями під час застосування законодавства з питань його сплати є її прерогативою [5].

Сьогодні розподіл єдиного соціального внеску здійснюється до фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування за відповідними пропорціями (рис. 1). Як показують дані рис. 1, більше 85% внеску спрямовується до солідарної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Це пояснюється тим, що серед усіх видів соціального страхування найбільше одержувачів виплат має пенсійне страхування, що вимагає відповідних фінансових ресурсів.

Розглядаючи загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку

- загальнообов'язкове державне пенсійне страхування (до солідарної системи);
- загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності і загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності;
- загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття.

Рис. 1. Пропорції розподілу єдиного соціального внеску, %*

* Побудовано на основі [4].

з тимчасовою втратою працездатності і загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, необхідно зазначити, що найбільша частка видатків спрямовується на допомогу у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю та на компенсацію заподіяної на виробництві шкоди. Частка єдиного соціального внеску, що спрямовується на вирішення цих суспільно важливих завдань, становить більше 9% (рис. 1).

Основна сума коштів системи загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття спрямовується на допомогу у зв'язку з безробіттям. Частка єдиного соціального внеску, що спрямовується на ці цілі, становить більше 5% (рис. 1).

Аналізуючи розмір нарахувань єдиного соціального внеску, важливо зазначити наступне. По-перше, в Коаліційній угоді Верховної Ради України восьмого скликання вказано на необхідність зменшення розміру єдиного соціального внеску та поетапного перерозподілу його сплати між працедавцем і найманим працівником [6]. По-друге, Стратегія сталого розвитку "Україна-2020" містить тезу про те, що з метою детінізації заробітної плати потрібно зменшити податкове навантаження на неї [7]. По-третє, податкова реформа Міністерства фінансів України передбачає: 1) збільшення бази нарахувань єдиного соціального внеску з 17-ти до 25-ти мінімальних місячних заробітних плат; 2) зменшення ставки єдиного соціального внеску для роботодавців до 20%, при цьому працівники не сплачують його (скасування 3,6%) [8].

Таким чином, до 1 січня 2016 р. розмір нарахувань єдиного соціального внеску для працедавця залежав від класу професійного ризику виробництва, визначеного Фондом соціального страхування від нещасних

випадків на виробництві та професійних захворювань України. Так, було передбачено 67 класів ризику та відповідно розмір внеску для кожного, починаючи з 36,76% (1 клас) і закінчуючи 49,7% (67 клас). Для бюджетних установ ставка для нарахування внеску становила 36,3%, для фізичних осіб – 34,7%. Загалом працедавці в середньому сплачували 41%, а працівники – 3,6%.

З метою збалансованості бюджетних надходжень до порядку збору та обліку єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування було внесено зміни, відповідно до яких з 1 січня 2016 р. було встановлено загальну ставку у розмірі 22% та ставку 8,41% для працівників-інвалідів [9]. Окрім цього, чинним законодавством встановлено ставку у розмірі 5,3% для товариств УТОГ та УТОС, в яких кількість осіб з інвалідністю становить не менш як 50% загальної чисельності працюючих, і за умови, що фонд оплати праці осіб з інвалідністю становить не менш як 25% суми витрат на оплату праці. Єдиний внесок для підприємств та організацій громадських організацій осіб з інвалідністю, в яких кількість осіб з інвалідністю становить не менш як 50% загальної чисельності працюючих, і за умови, що фонд оплати праці таких осіб з інвалідністю становить не менш як 25% суми витрат на оплату праці, встановлено у розмірі 5,5% [4].

Держава встановлює мінімальний страховий внесок (табл. 1), тобто суму єдиного внеску, що визначається розрахунково як добуток мінімального розміру заробітної плати на розмір внеску, встановлений законом на місяць, за який нараховується заробітна плата (дохід), та підлягає сплаті щомісяця. Згідно з даними табл. 1, починаючи з 1 січня 2017 р., відбулося різке збільшення мінімального розміру єдиного внеску, що пояснюється збільшення рівня мінімальної заробітної плати до 3200 грн.

Таблиця 1

Зміни мінімального розміру єдиного соціального внеску*

Період	Мінімальний єдиний соціальний внесок, грн	Абсолютне відхилення, грн	Відносне відхилення, %
01.01.2011 – 31.03.2011	326,53	–	–
01.04.2011 – 30.09.2011	333,12	+6,59	+2,0
01.10.2011 – 30.11.2011	341,80	+8,68	+2,6
01.12.2011 – 31.12.2011	348,39	+6,59	+1,9
01.01.2012 – 31.03.2012	372,33	+23,94	+6,9
01.04.2012 – 30.06.2012	379,62	+7,29	+2,0
01.07.2012 – 30.09.2012	382,39	+2,77	+0,7
01.10.2012 – 30.11.2012	387,95	+5,56	+1,5
01.12.2012 – 31.12.2012	393,50	+5,55	+1,4
01.01.2013 – 30.11.2013	398,01	+4,51	+1,1
01.12.2013 – 31.12.2013	422,65	+24,64	+6,2
01.01.2014 – 31.12.2014	422,65	–	–
01.01.2015 – 31.08.2015	422,65	–	–
01.09.2015 – 31.12.2015	478,17	+55,52	+13,1
01.01.2016 – 30.04.2016	303,16	-175,01	-36,6
01.05.2016 – 30.11.2016	319,00	+15,84	+5,2
01.12.2016 – 31.12.2016	352,00	+33,00	+10,3
01.01.2017 – 30.04.2017	704,00	+352,00	+100,0
01.05.2017 – 30.11.2017	704,00	–	–
3 01.12.2017	704,00	–	–

* Складено на основі [10].

Водночас надходження єдиного соціального внеску до фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування безпосередньо залежать від рівня заробітної плати, який в Україні перманентно зростає, однак залишається низьким порівняно з розвинутими європейськими країнами.

Базою нарахувань єдиного соціального внеску, як правило, є сума нарахованої заробітної плати за видами виплат, які містять основну та додаткову заробітну плату, заохочувальні та компенсаційні виплати працівникам тощо. За даними табл. 2, загальна сума доходу, на який нараховувався єдиний соціальний внесок, змінювалася з 400,5 млрд грн у 2011 р. до 627,9 млрд грн у

2016 р. Сума внеску, яка підлягала перерахуванню до фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, коливалася в межах від 130,5 млрд грн у 2016 р. до 186,8 млрд грн у 2013 р. Порівняно з попереднім періодом, у 2014 р. на 15,7 млрд грн зменшилася загальна сума доходу, на який нараховувався внесок, що відповідно призвело до зменшення нарахованої суми внеску (на 6,4 млрд грн) та суми внеску, утриманої із заробітної плати (на 0,7 млрд грн). Таку ситуацію у 2014 р. можна пояснити загальним спадом в економіці та значним рівнем тінізації заробітної плати.

Зменшення розміру єдиного внеску призвело до того, що нарахована сума його

Показники єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, млрд грн*

Назва показника	Роки					
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Загальна сума доходу, на який нараховувався ЄСВ	400,5	457,2	487,4	471,7	512,4	627,9
Нарахована сума ЄСВ	139,1	159,2	168,2	161,8	165,7	126,1
Сума ЄСВ, утримана із заробітної плати	14,0	16,0	16,7	16,0	16,9	-0,0006
Загалом надходження страхових коштів (у т. ч. пеня, штрафи та ін.)	151,8	178,8	186,8	181,1	185,7	131,8
Страхові кошти, перераховані фондам загальнообов'язкового державного соціального страхування	151,7	178,7	186,8	181,1	185,7	130,5

* Складено на основі [11].

сплати за 2016 р. зменшилась, порівняно із 2015 р., на 39,6 млрд грн або на 23,9%, при тому, що загальна сума доходу (зарплата, грошове забезпечення тощо) у 2016 р., порівняно із 2015 р., зросла на 22,5%, або на 115,5 млрд грн (табл. 2).

Провівши аналіз структури фонду оплати праці як бази нарахування в Україні, М. Карлін та Н. Іванчук дійшли висновку, що саме підприємства є основною категорією платників єдиного соціального внеску [3, с. 94]. У сучасних вітчизняних реаліях важливим кроком є формування системи стимулювання переходу працівників із тіньового сектору економіки в офіційний, запорукою якої може стати оновлений і покращений інститут соціального страхування.

Сьогодні основною державною соціальною гарантією в оплаті праці є мінімальна заробітна плата. Відповідно до Закону України "Про оплату праці" [12] розмір мінімальної заробітної плати визначається з урахуванням потреб працівників та їхніх сімей, вартісної величини достатнього для забезпечення нормального функціонування організму працездатної людини, збереження її здоров'я набору продуктів харчування, мінімального набору непродовольчих товарів та мінімального набору послуг, необхідних для задоволення основних соціальних і культур-

них потреб особистості, а також загального рівня середньої заробітної плати, продуктивності праці та рівня зайнятості. Мінімальну заробітну плату потрібно встановлювати у розмірі, не нижчому від прожиткового мінімуму. Однак лише з 2008 р. цю норму почали виконувати (рис. 2).

На думку фахівців, рівень оплати праці в Україні загалом не відповідає міжнародним та європейським стандартам. Водночас зазначимо, що у країнах Європейського Союзу системи оплати праці передбачають наявність високорозвинених моделей організації виробництва, інфраструктури й соціальних відносин. Вони базуються на різних економічних, екологічних та національно-етнічних передумовах. З огляду на це, нашій країні потрібно створювати наближені до світових норм соціально-правові, економічні, екологічні й організаційно-технічні умови [14, с. 40].

Проте головною проблемою у цьому разі є значний масштаб тінізації заробітної плати й збільшення чисельності громадян, зайнятих у неформальному секторі економіки (рис. 3), що, як було зазначено, негативно відображається на розмірах сплати єдиного соціального внеску. Хоча у 2015–2016 рр. спостерігалось зменшення чисельності таких осіб, це може бути пов'язано із

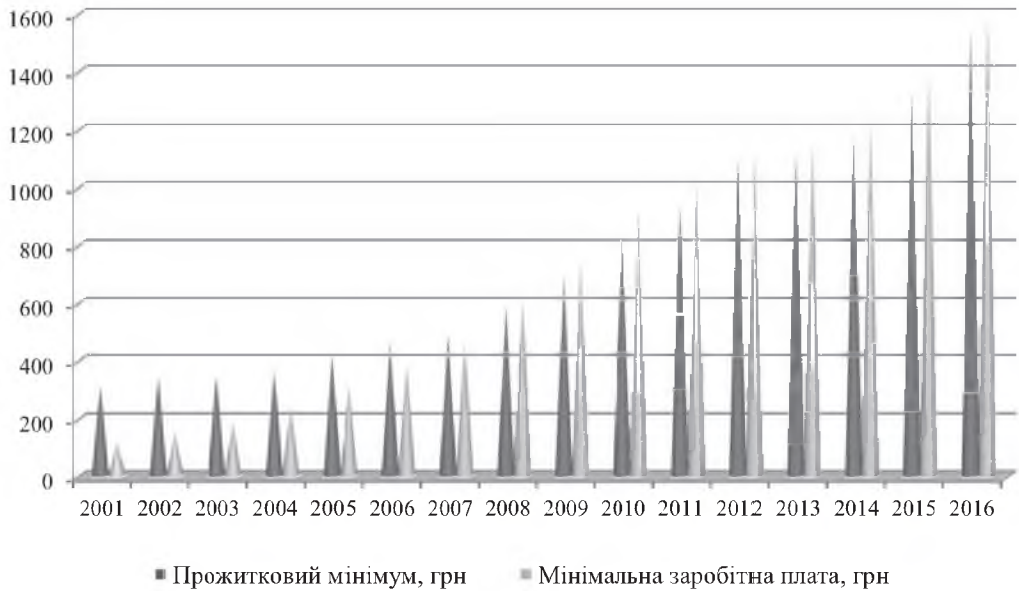

Рис. 2. Динаміка прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати в Україні у 2001–2016 рр.*

* Побудовано на основі [13].

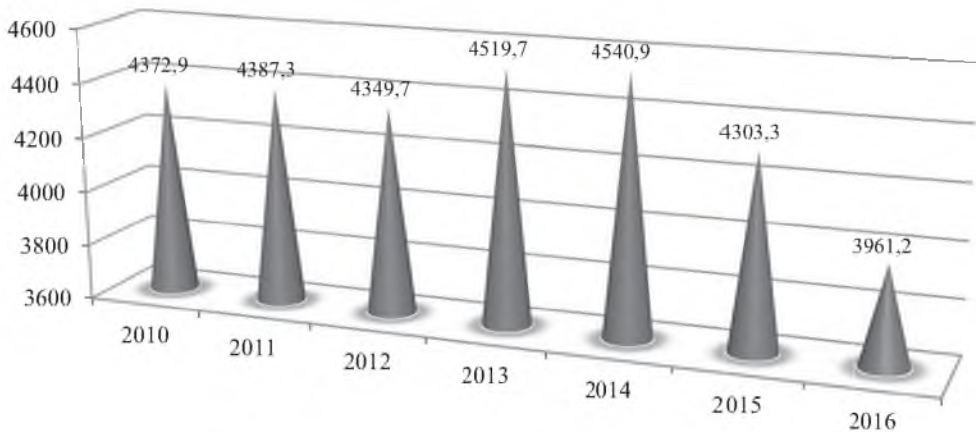

Рис. 3. Динаміка чисельності громадян, зайнятих у неформальному секторі економіки України у 2010–2016 рр., тис. осіб*

* Побудовано на основі [13].

відсутністю відповідних даних із тимчасово непідконтрольних територій.

Слід зазначити, що легалізації трудових відносин, крім високого податкового навантаження, також перешкоджають недоскона-

лість законодавства щодо оплати праці та можливість його недотримання; бурхливий розвиток вторинного ринку праці, на якому переважають низькооплачувані роботи, що не потребують відповідної професійної під-

готовки; низька обізнаність працівників, які прагнуть заробляти сьогодні, не замислюючись над майбутнім [15, с. 13].

Одним із можливих шляхів легалізації заробітної плати науковці вважають перерозподіл страхового внеску між працедавцем і найманим працівником. В Україні пропорція такого перерозподілу до 1 січня 2016 р. становила відповідно 91% і 9%, а з 1 січня 2016 р. – 100% і 0%, що спонукає до жорсткого контролю з боку держави за суб'єктами господарювання щодо відображення адекватної суми одержаних доходів.

На наш погляд, основою перерозподілу внесків між працедавцем і найманим працівником має бути принцип паритетної участі, який діє у розвинутих європейських країнах. Відповідно до цього принципу внески на соціальне страхування сплачують як працедавці, так і наймані працівники (крім страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, внески за яким сплачують винятково працедавці).

У цьому контексті цікавим є досвід Болгарії, де з 2000 р. відбувається перехід до паритетного розподілу страхового внеску. На початку розподіл страхового навантаження здійснювався таким чином: 80% сплачував працедавець і 20% – працівник. Сьогодні це співвідношення становить 50% на 50% [16, с. 85]. Разом із цим при частковому перенесенні навантаження від працедавця до працівника потрібно збільшувати номінальну заробітну плату тих працівників, котрі її легально отримують. Це сприятиме підвищенню конкурентоспроможності працедавців на ринку праці, які виплачують легальну заробітну плату. Відповідно працедавці, що використовують нелегальні методи оплати праці, отримають стимул для підвищення розміру заробітної плати та її легалізації [17, с. 28].

Не менш важливим питанням також є підвищення розміру заробітної плати. Слушною вважаємо думку відомого амери-

канського економіста І. Фішера, який стверджував, що чим вищою є заробітна плата – допоки вона не досягне того рівня, при якому люди зможуть витратити не лише на себе, – тим кращим буде здоров'я; збільшення заробітної плати до певної межі підвищує ефективність у більшій пропорції; точка, в якій працедавець досягне максимальної вигоди, буде варіювати залежно від ситуації, кожної окремої професії та конкретної людини [18, с. 174–178]. Таким чином, з одного боку, зростання заробітної плати як основного джерела доходу працівника сприяє розширенню його можливостей і покращенню якості життя, а з іншого – є засобом підвищення економічної ефективності та збільшення державних доходів.

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що загалом правило сплати єдиного соціального внеску діє практично в усіх країнах Європейського Союзу, тому факт його запровадження наближає нашу державу до загальноприйнятих світових стандартів. Водночас можна сформулювати основні переваги та недоліки функціонування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування в Україні. Так, його перевагами для осіб, які працюють, і працедавців є:

- зацікавленість працівників у легалізації повного обсягу заробітної плати, оскільки це безпосередньо впливає на розмір майбутньої пенсії;
- спрощена система реєстрації платників щодо сплати внеску;
- зменшення часу та витрат на сплату внеску;
- подання платником однієї звітності замість чотирьох;
- контроль за платником з боку одного органу замість чотирьох;
- встановлення єдиних правил стягнення і притягнення до відповідальності;
- підвищення платіжної дисципліни платників.

До недоліків функціонування єдиного соціального внеску можна зарахувати такі:

- запровадження внеску, доки не вирішене питання зниження навантаження на фонд оплати праці, що є головною причиною тінізації останнього;
- значний розрив у часі при нарахуванні та виплаті за лікарняними листками, допомоги у зв'язку з безробіттям;
- відсутність контролю за діяльністю фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування з боку громадських формувань.

Враховуючи те, що надходження єдиного соціального внеску до фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування залежать від рівня заробітної плати, необхідно посилити заходи щодо формування системи стимулювання переходу працівників із тіньового сектору економіки в офіційний. Адже від несплати податків і внесків з тіньових доходів держава втрачає мільярди гривень надходжень до державного бюджету та фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, а працівники залишаються без відповідного соціального захисту та належного пенсійного забезпечення в майбутньому. Усе це потребує поглибленого дослідження і вирішення у практичній площині.

Список використаних джерел

1. Новосельська Л.І. Аналіз єдиного соціального внеску: переваги та недоліки / Л.І. Новосельська // *Наук. вісн. НЛТУ України*. – 2014. – Вип. 24.3. – С. 237–241.
2. Кміть В.М. Оцінка функціонування єдиного соціального внеску в Україні та напрями вдосконалення системи адміністрування соціальних внесків / В.М. Кміть, І.В. Кунащук // *Наук. вісн. НЛТУ України*. – 2012. – Вип. 22.5. – С. 204–212.
3. Карлін М.І. Шляхи удосконалення адміністрування єдиного соціального внеску в Україні / М.І. Карлін, Н.В. Іванчук // *Фінанси України*. – 2012. – № 12. – С. 93–102.
4. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України № 2464-VI від 08.07.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2464-17/page2>.
5. Про Державну фіскальну службу України: Постанова Кабінету Міністрів України № 236 від 21.05.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-%D0%BF>.
6. Угода про Коаліцію депутатських фракцій “Європейська Україна” № 0001001-15 від 27.11.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0001001-15>.
7. Про Стратегію сталого розвитку “Україна-2020”: Указ Президента України № 5/2015 від 12.01.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
8. Податкова реформа: факти і цифри [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України, 2015. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/567038854c68e.pdf>.
9. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році: Закон України № 909-VIII від 24.12.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/909-19/page>.
10. Единый социальный взнос (Украина) [Электронный ресурс] / Финансовый портал “Минфин”. – Режим доступа : <http://index.minfin.com.ua/index/social/>
11. Показники роботи Державної фіскальної служби України [Електронний ресурс] / Веб-сторінка Державної фіскальної служби України. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua/diyalnist-pokazniki-roboti>.

12. Про оплату праці: Закон України № 108/95-ВР від 24.03.1995 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80>.

13. Статистична інформація [Електронний ресурс] / Веб-сторінка Державної служби статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

14. Вапнярчук Н.М. Підвищення рівня мінімальної заробітної плати – крок до вступу в Європейський Союз / Н.М. Вапнярчук // *Наук. вісн. Херсонс. держ. у-ту. – Сер. “Юридичні науки”*. – 2015. – Вип. 2, т. 2. – С. 37–40.

15. Олієвська Н.Г. Оптимізація процесів легалізації соціально-трудоових відносин в Україні / Н.Г. Олієвська // *Вісн. Сумського держ. у-ту. – Сер. “Економіка”*. – 2011. – № 4. – С. 12–17.

16. Куліков Г.Т. Заробітна плата в кризовий період у контексті її впливу на трудовий потенціал / Г.Т. Куліков // *Економіка і прогнозування*. – 2011. – № 3. – С. 80–94.

17. Тіньова економіка в Україні: масштаби та напрями подолання : аналіт. доп. / Т.А. Тущук, Ю.М. Харазішвілі, О.В. Іванов ; за заг. ред. Я.А. Жаліла. – К. : НІСД, 2011. – 96 с.

18. Irving Fisher Committee Bulletin. – 2003. – № 16. – P. 174–178.

References

1. Novoselska, L.I. (2014). *Analiz yedynoho sotsialnoho vnesku: perevahy ta nedoliky* [Analysis of a single social contribution: advantages and disadvantages]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy – Scientific bulletin of NLTU of Ukraine*, 24.3, 237–241 [in Ukrainian].

2. Kmit, V.M., Kunashchuk, I.V. (2012). *Otsinka funktsionuvannia yedynoho sotsialnoho vnesku v Ukraini ta napriamy vdoskonalennia systemy administruvannia sotsialnykh vneskiv* [Assessment of the functioning of a single social contribution in Ukraine and directions for improving the system of administering social contributions]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy – Scientific bulletin of NLTU of Ukraine*, 22.5, 204–212 [in Ukrainian].

3. Karlin, M.I., Ivanchuk, N.V. (2012). *Shliakhy udoskonalennia administruvannia yedynoho sotsialnoho vnesku v Ukraini* [Ways to improve the administration of a single social contribution in Ukraine]. *Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine*, 12, 93–102 [in Ukrainian].

4. *Pro zbir ta obliky edynoho vnesku na zahalnooboviazkove derzhavne sotsialne strakhuvannia: Zakon Ukrainy № 2464-VI vid 08.07.2010 r.* [On the collection and registration of a single contribution to the compulsory state social insurance]. (2010, July, 8). Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2464-17/page2>.

5. *Pro Derzhavnu fiskalnu sluzhbu Ukrainy: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 236 vid 21.05.2014 r.* [About the State fiscal service of Ukraine]. (2014, May, 21). Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-%D0%BF>.

6. *Uhoda pro Koalitsiiu deputatskykh fraksii “levropeiska Ukraina” № 0001001-15 vid 27.11.2014 r.* [Agreement on the Coalition of Parliamentary Factions “European Ukraine”]. (2014, November, 27). Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0001001-15>.

7. *Pro Stratehiu staloho rozvytku “Ukraina-2020”*: Ukaz Prezydenta Ukrainy № 5/2015 vid 12.01.2015 r. [About the strategy of sustainable development “Ukraine-2020”]. (2015, January, 12). Available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.

8. *Podatkova reforma: fakty i tsyfry* [Tax reform: facts and figures]. (2015). Available at: <http://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/567038854c68e.pdf>.

9. *Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta deiaknykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo zbalansovanosti biudzhetynykh nadkhodzhen u 2016 rotsi: Zakon Ukrainy № 909-VIII vid 24.12.2015 r.* [On amendments to the tax code of Ukraine and certain legislative acts of Ukraine on balancing budget revenues in 2016]. (2015, December, 24). Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/909-19/page>.

10. *Edyniyiy sotsyalniy vzos (Ukraina) [Single social contribution (Ukraine)]*. Available at: <http://index.minfin.com.ua/index/social/>
11. *Pokaznyky roboty Derzhavnoi fiskalnoi sluzhby Ukrainy [Indicators of the State fiscal service of Ukraine]*. Available at: <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/pokazniki-roboti>.
12. *Pro oplatu pratsi: Zakon Ukrainy № 108/95-VR vid 24.03.1995 r. [About payment of labor]*. (1995, March, 24). Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80>.
13. *Statystychna informatsiia [Statistical information]*. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
14. *Vapniarchuk, N.M. (2015). Pidvyshchennia rinvnia minimalnoi zarobitnoi platy – krok do vstupu v Yevropeyskyi Soiuz [Increasing the level of minimum wages is a step towards joining the European Union]*. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnogo universytetu – Scientific herald of Kherson state university*, 2, 37–40 (Vol. 2) [in Ukrainian].
15. *Oliievska, N.H. (2011). Optymizatsiia protsesiv lehalizatsii sotsialno-trudovykh vidnosyn v Ukraini [Optimization of the processes of legalization of social and labor relations in Ukraine]*. *Visnyk Sumskoho derzhavnogo universytetu. – Bulletin of the Sumy state university*, 4, 12–17 [in Ukrainian].
16. *Kulikov, H.T (2011). Zarobitna plata v kryzovyi period u konteksti yii vplyvu na trudovyi potentsial [Wages in the crisis period in the context of its impact on labor potential]*. *Ekonomika i prohnozuvannia – Economics and forecasting*, 3, 80–94 [in Ukrainian].
17. *Tyshchuk, T.A., Kharazishvili, Yu.M., Ivanov, O.V. (Eds. Ya.A. Zhalilo). (2011). Tiniova ekonomika v Ukraini: masshtaby ta napriamy podolannia [The shadow economy in Ukraine: the extent and direction of overcoming]*. Kyiv: NISD [in Ukrainian].
18. *Irving Fisher Committee Bulletin (2003)*, 16, 174–178.

Стаття надійшла до редакції 1.08.2017.